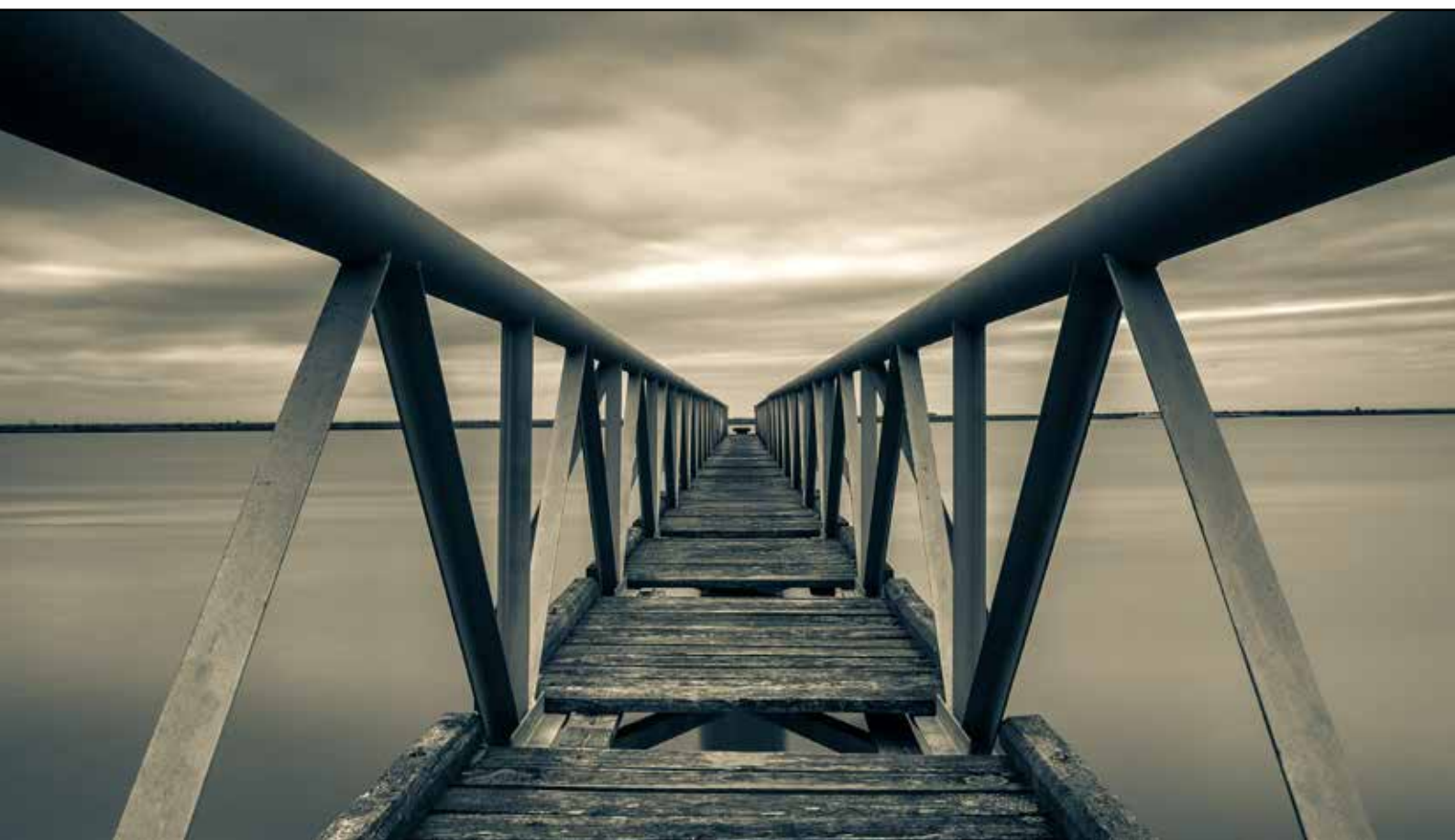

arbejdsmiljøcentret

Arbejdsmiljø i
Sognebranchen

3	Sognebranchens arbejdsmiljøudfordringer
4	Lederuddannelser Lederkurser til bestyrelsesmedlemmer Bliv klædt på som leder
6	Psykisk arbejdsmiljø Samarbejde og konflikter Høje følelsesmæssige krav Stress Vold og trusler
8	Fysisk arbejdsmiljø Støj og høreskader Sikkerhed og adgangsforhold Indeklima Kemi
11	Ergonomi og sundhed Manuel ringning Løft og bæring af kister Gravning af grave Løft, skub og vrid Hækklipping og grandækning
15	Eksempler på supplerende arbejdsmiljøuddannelser

ARBEJDSMILJØ I SOGNEBRANCHEN

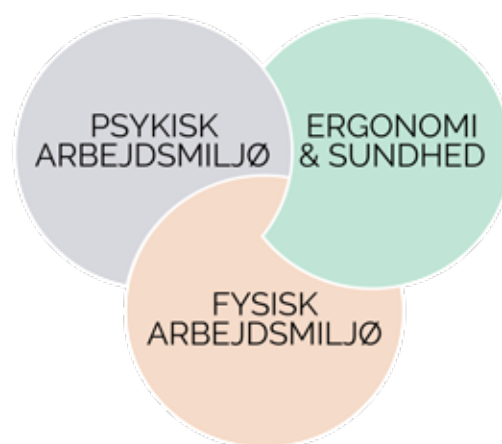
Sognebranchens arbejdsmiljø

Der er ingen tvivl om, at forebyggelse er den bedste og økonomisk mest fordelagtige vej til et sundt arbejdsmiljø. Når skaden først er sket, er det ofte dyrere at skabe acceptable rammer, og måske er nogle medarbejdere allerede permanent mærket af forholdene. Det gør sig også gældende i sognebranchen, hvor der eksisterer nogle særlige arbejdsbetingelser, som det er nødvendigt at tage hånd om.

Dels byder organiseringen af ledelse og ansvar på nogle helt konkrete udfordringer, som kan have konsekvenser for det psykiske arbejdsmiljø i form af usikkerhed om løsning af kerneopgaven, uoverensstemmelser og stress på grund af selvledelse. Dels byder branchen på arbejdsforhold og fysiske rammer, som man ikke finder særlig mange andre steder, og som derfor kan være sværere at finde løsninger på. Det kunne f.eks. være støjproblemer i forbindelse med ringning, udfordringer med indeklimaet i til tider meget gamle bygninger samt særlige løft, træk og skub.

Det er menighedsrådet, der har ansvaret for arbejdsmiljøet for kirkens og kirkegårdens ansatte. Kirken er en arbejdsplads som alle øvrige virksomheder, og det betyder, at hvert menighedsråd skal overholde arbejdsmiljølovgivningen. Derfor skal der konstitueres en arbejdsmiljøorganisation, laves lovpligtige arbejdspladsvurderinger (APV) og arbejdspladsbrugsanvisninger (APB), selvom arbejdet i menighedsrådet som udgangspunkt er frivilligt.

I ArbejdsmiljøCentret leverer vi viden, der passer til vores kunder. Derfor har vi specialiseret os i en række brancher, som vi har særlig indsigt i. En af de brancher er sognebranchen, hvor vi løbende løser opgaver i og omkring kirker og sogn i hele Danmark. Vi kender derfor til de mennesker, rammer og arbejdsopgaver, der er en del af hverdagen, og derfor er vi i stand til at løse arbejdsmiljøudfordringerne med en tværfaglig tilgang. Ofte er en arbejdsmiljøudfordring nemlig rodfæstet i en anden, eller den stammer fra et helt andet sted, end man umiddelbart skulle tro.

leder uddan nelser

Der er mange fordele ved at vælge et kursus, der er specifikt rettet mod sin branche. Ikke alene bliver uddannelsen nemmere at sætte i kontekst for medarbejderne, da de konkrete problemstillinger afspejler hverdagen meget præcist. Men også anvendeligheden stiger, da eksempler, opgaver og teori er skræddersyet til at understøtte branchens udfordringer. Desuden er gejsten til at udrette noget ofte meget højere, når alle bliver motiveret samtidig.

I ArbejdsmiljøCentret arbejder vi med lederuddannelser, der giver værdi i hverdagen. Hvert år gennemfører vi hundredevis af kurser, foredrag og workshops enten som selvstændige kurser eller som del af en intern konferencedag. Med et stærkt hold af erhvervspsykologer klæder vi ikke bare lederen på til at kunne udfylde sin egen rolle i organisationen. Vi tager også højde for de menneskelige faktorer, der er på spil blandt medarbejderne, og som har betydning for de dynamikker, man som leder skal kunne navigere og lede i.

Lederkurser til bestyrelsesmedlemmer

Kender du dine arbejdsmiljømæssige forpligtelser og ansvar som bestyrelsesmedlem? Og kan du forvalte rollen i en professionel organisation? Få en bred lederuddannelse, der kan hjælpe dig med at løfte det arbejdsmiljømæssige bestyrelsesarbejde i sognebranchen, så hele bestyrelsen er forberedt på at håndtere fremtidens krav til en moderne organisation.

Kirken har fungeret som institution i mange tusind år, men i dagens Danmark bliver den også anset som en virksomhed. Derfor skal ledelsen og bestyrelsen også være forberedt på at håndtere organisationens arbejdsmiljø som en moderne arbejdsgiver. På dette kursus klæder vi dig på til at håndtere det arbejdsmiljømæssige bestyrelsesarbejde i sognebranchen. Du lærer din rolle og dine ansvarsområder at kende, og du får oparbejdet dine kompetencer, så du kan sætte arbejdsmiljøet på dagsordenen og løfte sognets målsætninger.

Bliv klædt på som leder

Det juridiske ledelsesansvar tilhører menighedsrådet og menighedsformanden. Men mange menighedsråd er ikke bevidste om deres arbejdsmiljømæssige forpligtelser og har ikke nok viden om deres ansvarsområder til at slå igennem som leder.

Før i tiden var menighedsrådets opgave at repræsentere offentligheden, men i dag

ARBEJDSMILJØ I SOGNEBRANCHEN

ligger der flere forpligtelser i rollen. Selvom det er en frivillig post, er man ansvarlig for medarbejdernes trivsel og generelle arbejdsmiljøforhold. På dette kursus ser vi på, hvordan du kan arbejde med arbejdsmiljø som frivillig leder. Du får værktøjer, der klæder dig på til at kunne gøre en forskel for dine medarbejdere, og du lærer, hvordan du strukturerer arbejdet, så dit ansvarsområde også er dækket ind, når du ikke selv kan være til stede. Kurset er også brugbart, hvis organisationen har en understruktur med en daglig leder med beføjelser til at træffe beslutninger i hverdagen.

Samarbejde og konflikter

På alle arbejdspladser er der risiko for, at der opstår samarbejdsvanskeligheder, hvis ikke der er klare retningslinjer fra ledelsen, der fortæller, hvordan arbejdet skal udføres. I sognebranchen kan arbejdsmiljøet yderligere udfordres af, at mange forskellige faggrupper skal arbejde sammen om at løfte kerneopgaven, og af den særlige strukturering forpligtelser og ledelsesansvar.

Uoverensstemmelser behøver ikke være en negativ ting. Hvis der er plads til at have forskellige holdninger til, hvordan arbejdet udføres bedst, ender man ofte også ud med den bedste proces. Men hvis kulturen på arbejdspladsen i højere grad er præget af silotænkning, skal der ikke meget til, før samarbejdsvanskeligheder fører til manglende arbejdsglæde, lavere produktivitet og forhøjet sygefravær.

I ArbejdsmiljøCentret forebygger vi konflikter ved at opbygge en effektiv feedbackkultur. Vi hjælper med at etablere standarder for, hvordan der kommunikeres, koordineres og gives god og rettidig feedback, der bidrager til at løse arbejdsopgaverne effektivt. Er konflikten allerede opstået, træder vi ind som mægler og hjælper de implicerede med at lægge fortidens uoverensstemmelser til side. Vi introducerer også effektive værktøjer til lederen, så han eller hun fremadrettet ved, hvordan man forhindrer, at uoverensstemmelser udvikler sig til konflikter.

Høje følelsesmæssige krav

Det kan være hårdt at arbejde i et miljø, der i perioder er fyldt med mennesker i sorg. Har man ikke nogen kolleger, man kan vende sine oplevelser med, eller hvis man ikke er ordentligt rustet til at håndtere de høje følelsesmæssige krav, kan arbejdet i sognebranchen være psykisk belastende.

Selvom det primært er præsten, der håndterer mennesker i sorg, bliver kirkens øvrige personale – for eksempel de grønne teams – til tider også nødt til at forholde sig til de sørgende. Selv for dem, der ikke direkte møder mennesker i sorg, er det et vilkår i miljøet, som det er nødvendigt at forholde sig til.

I ArbejdsmiljøCentret ruster vi medarbejderne til at kunne være i et sorgfuldt miljø fuld af følelser. Vi hjælper med at skabe forståelse for de efterladtes reaktioner, så det bliver nemmere for den enkelte medarbejder at håndtere sine egne og at kunne lægge følelserne fra sig, når arbejdsdagen slutter.

Stress

Stress er blevet et vilkår i alle brancher, og der er næppe nogen arbejdspladser, der er gået helt fri. Et af de forhold, der ofte skaber usikkerhed, frustration og stresstilstand, er, når medarbejderne skal agere i en organisationsstruktur med flere forskellige og overlappende arbejdsgivere. Forebyggelse af stress kræver tydelig koordinering af arbejdsopgaver, klar ansvarsfordeling og øje for den enkeltes arbejdsbelastning.

Ledelsen har et naturligt ansvar, når det kommer til at forebygge og håndtere stress. En del af forebyggelsen består i at tydeliggøre, hvem der har ansvaret for hvilke opgaver og på hvilke tidspunkter. Det kræver også klare kommunikationsveje, fokus på kerneopgaven, og så skal der skabes et forebyggende miljø med et naturligt fokus på stress og stresssymptomer. På den måde har organisationen mulighed for at reagere på faresignaler, og den enkelte medarbejder har forudsætninger for at selv at tage ansvar for sit helbred. Er medarbejderen allerede ramt, kan vi hjælpe med personlige samtaler, der genskaber overblikket og får medarbejderen sikkert tilbage til arbejdspladsen.

Vold og trusler

Sognebranchen er præget meget alenearbejde, og det øger risikoen for, at medarbejderne udsættes for krænkelser af forskellig karakter. Især trusler samt fysisk og psykisk vold sætter sine spor og kan have store konsekvenser i form af sygefravær eller jobskifte.

Det er ledelsens ansvar at forebygge de krænkende hændelser og at ruste med-

arbejderne til at håndtere konfliktsituationer, så de ikke udvikler sig. Arbejdsmiljø-Centret hjælper arbejdspladser, der har vold og trusler inde på livet, med at skabe forebyggende foranstaltninger og tydelige retningslinjer for at reducere de krænkende hændelser. Skulle en eller flere medarbejdere alligevel være uheldige at være udsat for en ubehagelig situation, har mange gavn af et kortere eller længere forløb med personlige samtaler med en psykolog.

Støj og høreskader

Et af de store arbejdsmiljøproblemer i sognebranchen er høreskader. Det gør sig både gældende for ringeren, der ringer manuelt med kirkeklokkerne, og for organist og kor, der ikke er skærmet for orglets høje lyde.

Ifølge arbejdsmiljølovgivningen må medarbejdere gennemsnitligt ikke udsættes for mere end 85 dB(A) i løbet af arbejdsdagen. Men med den meget høje støjbelastning, som både ringere, organister og kor udsættes for, går der på en almindelig dag ikke længe, inden maksimum er nået.

Ringning

Heldigvis er mange klokker i dag styret med automatisk ringning, men der findes fortsat steder i Danmark, hvor det af den ene eller den anden grund ikke kan lade sig gøre. Støjniveauet afhænger af mange faktorer, bl.a. klockens ophængning, størrelse og placering. Især ved ringning fra halvtag eller klokkestabel er ringeren udsat for støjpåvirkning, der kan have varige konsekvenser, og selvom høreværn kan dæmpe lyden, bliver det kun meget sjældent godtaget som en acceptabel løsning.

Orgelstøj

Orglet og orglets placering har stor betydning for den støjpåvirkning, som organisten og koret udsættes for. Sidder organisten direkte og uskærmet foran piberne, er der f.eks. rigtig stor risiko for permanente høreskader.

Beskyt medarbejderne

Hos ArbejdsmiljøCentret måler og kortlægger vi støjpåvirkninger for at fastslå, hvilke forholdsregler der er nødvendige for at beskytte medarbejderne. Som autoriseret arbejdsmiljørådgiver har vi overblik over, hvordan støjkilden minimeres, og vi rådgiver om øvrige regler, der følger med at have et højt støjniveau – f.eks. er der særlige krav til APV'en, og ved påvirkninger over bestemte værdier har medarbejderne krav på høreundersøgelser og medicinske lægeundersøgelser.

ARBEJDSMILJØ I SOGNEBRANCHEN

Sikkerhed og adgangsforhold

Vores arbejde skal være sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Det gør sig også gældende i ældre kirker, der er bygget, for mange hundrede år siden. Adgangen til klokkerne i forbindelse med både ringning og serviceeftersyn er et af de steder, hvor mange oplever problemer med at leve op til kravene.

Det er især trapper, rækværk, belysning, gangveje og arbejdsplatforme, der udgør en sikkerhedsrisiko i kirker af ældre karakter. Arbejds miljøet skal være sikkert på både arbejdsstedet og på adgangsvejene hertil, og ofte er det nødvendigt med en individuel vurdering.

Sikkerheden er på samme måde et tema for personalet, der har ansvaret for rengøring i kirken, hvor det ofte er nødvendigt at gøre brug af stiger eller stilladser. Her skal faldulykker forebygges, samtidig med at der skal tages hensyn til belastning af muskler og led.

I ArbejdsmiljøCentret har vi en helhedsorienteret tilgang til at sikre det bedste arbejdsmiljø, og derfor rådgiver vi om alle forhold, der udfordrer sikkerheden. På samme måde er vi i stand til at se, om der er forhold, der påvirker hinanden, eller om løsninger på forskellige problematikker kan tænkes sammen. Det er nemlig væsentligt billigere at integrere gennemtænkte løsninger end at skulle ud i lappeløsninger senere hen.

Indeklima

Mange kirker har problemer med indeklimaet på den ene eller anden måde. Men det er vigtigt at få løst problemerne hurtigst muligt – dårligt indeklima har nemlig både negativ indflydelse på medarbejdernes koncentration og kan forårsage øget sygefravær.

Faktorer som forringet belysning, dårlig ventilation, uhensigtsmæssig akustik og for højt rumtemperatur giver medarbejdere, der færdes i kirken, gener, som kan være svære at slippe af med igen. Især skimmelsvamp er et stort problem, som opstår, fordi kirkebygningen konstant er skiftevis kold og varm, og hvis kirken heller ikke er isoleret, kan f.eks. organisten hurtigt mærke effekterne af skimmel. Skimmelsvamp kan også forekomme i orglet, ligesom det ofte er et problem på kirkegårde, hvor der benyttes træflis.

Vi ser indeklimaproblemerne i både nye og gamle kirker, og derfor er det nødvendigt med en individuel vurdering. Både udformning, indretning, drift og brug har betydning for hvordan man bedst kommer problemerne til livs. I ArbejdsmiljøCentret måler, beregner og kortlægger vi indeklimaet og udarbejder løsninger, der sikrer de bedste forhold, og som samtidig ikke er en gene i den daglige drift.

Kemi

Der findes kemi over alt – også på steder, hvor man ikke lige tænker over det. Det gælder både i selve kirken og i høj grad også på kirkegården. Og når der er kemi til stede, er det lovpligtigt at udarbejde arbejdspladsbrugsanvisninger (APB), der sikrer, at medarbejderne ikke bliver udsat for unødige påvirkninger.

I kirken kan medarbejderne bl.a. være udsat for kemi forbindelse med rengøring og bekæmpelse af skadedyr. På kirkegården er det i højere grad maling og træbeskyttelse, benzin, smøremidler og kunstgødning, der er synderen.

ARBEJDSMILJØ I SOGNEBRANCHEN

APV og arbejdspladsbrugsanvisninger

I den kemiske APV, som alle virksomheder, der bruger farlige stoffer og materialer, skal gennemføre, skal der være en fyldestgørende liste over farlige stoffer og deres arbejdspladsbrugsanvisninger. I Arbejds miljøCentret har vi overblik over regler på området, og vi hjælper med at etablere procedurer, der sikrer, at arbejdsmiljølovgivningen bliver overholdt.

Opbevaring og brug af farlige stoffer

Når der er kemi til stede på arbejdspladsen, er der flere forholdsregler at tage, bl.a. at opbevare de farlige stoffer i godkendte emballager. Der er for eksempel specifikke arbejdsmiljøregler for benzin og brændstoffer, og særlige krav til medarbejdere, der håndterer dem. Det samme gør sig gældende i de få tilfælde, hvor det undtagelsesvist er tilladt at bruge pesticider.

Manuel ringning

I dagens Danmark styres ringningen af kirkeklokkerne i de fleste tilfælde automatisk. Men der findes stadig steder, hvor man ringer manuelt. I de tilfælde er det altafgørende at sørge for ringerens ergonomiske arbejdsforhold for at sikre, at arbejdet er sundheds- og sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Ryg, skuldre og arme kan nemt blive belastet af manuel ringning, og for at skåne medarbejderen mest muligt er det vigtigt, at han eller hun har indsigt i, hvilke arbejdsstillinger der er mindst belastende.

I Arbejds miljøCentret rådgiver vi om, hvordan man udfører sine arbejdsopgaver uden at belaste kroppen unødigt. Med en holistisk tilgang til arbejdsmiljøet vejleder vi ikke kun i den klassiske ergonomi, men tager også højde for de fysiske rammer, som medarbejderen skal arbejde i. Det er nemlig mindst lige så vigtigt for en skånsom ringning, at der er plads til at positionere sig i de gode stillinger, og at underlaget understøtter en sikker udførelse af arbejdet.

Løft og bæring af kister

At bære kister er meget hårdt for kroppen, og selv korte løft kan forårsage varige skader. Derfor er der helt klare regler for, hvordan kister skal transporteres for at forebygge løfteskader. Ikke desto mindre er det et område, hvor det kan være svært at få overblik over, hvor ansvaret ligger, og hvad der kræves af den enkelte

ergo
nomi
og
sundhed

medarbejder.

Som udgangspunkt er det de pårørende, der skal bære kisten. Men bedemanden, kirkefunktionærer og menighedsrådet kan inddrages og i nogen grad overtage ansvaret, og i de tilfælde opstår der særlige krav til arbejdsforholdene.

Vi hjælper med at instruere medarbejderne i, hvordan flytningen af kisten foregår mest skånsomt, og sørger for, at alle er bevidste om de regler, der findes på området. Vi indtænker løsninger, der fungerer i hverdagen på lang sigt, og tager højde for, hvordan løft på trapper og lange flytteafstande kan reduceres.

Gravning af grave

Hvis det på grund af de fysiske rammer ikke kan lade sig gøre at maskingrave ved gravning af grave, er der meget nøje regler, der skal overholdes for at sikre, at graveren kan udføre sit arbejde sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. For det er hårdt fysisk arbejde at grave manuelt, og uden de rette forholdsregler er der risiko for arbejdsulykker.

Uden korrekte arbejdsstillinger ved manuel gravning kan skuldre og ryg hurtigt lide overlast, men der er også risiko for arbejdsulykker, hvis afstivningen ikke er udført grundigt.

ARBEJDSMILJØ I SOGNEBRANCHEN

En velfungerende ulykkesforebyggelse kræver, at alle aspekter af arbejdet risikovurderes. Det kræver en vurdering af den enkelte kirkegårds forhold og de rammer, som arbejdet skal udføres under. I Arbejds miljøCentret har vi konsulenter inden for alle arbejdsmiljøområder, og vi kan derfor give en helhedsorienteret rådgivning, som sikrer et godt arbejdsmiljø for medarbejderne nu og i fremtiden.

Løft, skub og vrid

Når det kommer til løft, spiller forholdene den altafgørende rolle for, hvor meget vi kan og må løfte. Når løftet vurderes som tungt, skal der som udgangspunkt tekniske hjælpemidler til for at sikre, at medarbejderen ikke lider overlast. Det er for eksempel tilfældet ved løft og flytning af gravsten og andre tunge sten samt ved snerydning.

En af udfordringerne ved løft og flytning af tunge sten er at vurdere, nøjagtigt hvor

tung en sten er, og dermed om en given medarbejder må løfte den manuelt. I ArbejdsmiljøCentret instruerer vi medarbejderne i at vurdere det enkelte løfts omfang og dermed træffe sikre valg i løft og flytning af tunge sten. Vi hjælper med løsninger, der fungerer i hverdagen, og vejleder i at gøre brug af de tekniske hjælpemidler på kirkegården.

Hækklipning og grandækning

De grønne teams udfører mange forskellige typer arbejdsopgaver, men hækklipning og grandækning er nogle af dem, der fylder allermost i hverdagen. Begge opgaver er fysisk krævende, og det stiller krav til planlægningen af arbejdet.

Både for hækklipning og grandækning er der helt klare regler for, hvor lang tid af gangen en medarbejder må udføre arbejdsopgaven. Det kræver ikke kun planlægning, men også tydeligt kommunikation omkring, hvilken kvalitet der er tilfredsstillende.

Hækklipning

Hækklipning udgør en stor del af de grønne teams' arbejdsopgaver, da kirkegårde sædvanligvis har mange hække i forskellige størrelser, højder og sorter. I ArbejdsmiljøCentret lærer vi medarbejderne, hvordan de håndterer hækklipning uden at få overbelastningsskader. Vi vurderer udstyret og sikrer, at det passer til både medarbejderne og til det stykke arbejde, de skal udføre. Vi sikrer også, at medarbejderne har gode værnemidler, der beskytter øjne og ører og mod vibrationer.

Grandækning

Grandækning falder ind under ensidigt gentaget arbejdet, hvor mange gentagelser og ubekvemme arbejdsstillinger stiller store krav til kroppen. Vi rådgiver om, hvordan de u hensigtsmæssige stillinger begrænses mest muligt, og hvordan man bør forholde sig, når de ikke kan undgås. Vi hjælper med værnemidler og sikkerhedsforanstaltninger, der sikrer, at arbejdet kan udføres sundheds- og sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

VIDSTE DU?

At du i løbet af dit første år som arbejdsmiljørepræsentant skal tilbydes to hele dags supplerende arbejdsmiljøuddannelse? Og at du i resten af din valgperiode skal tilbydes halvanden dags supplerende arbejdsmiljøuddannelse hvert år?

EKSEMPLER PÅ SUPPLERENDE UDDANNELSER

- Knæk ulykkeskurven
- konflikthåndtering
- Stressforebyggelse
- Fremtidens kemikaliehåndtering
- Fysisk arbejdsmiljø
- Psykisk arbejdsmiljø
- Ergonomi og adfærd
- Trivselsagent
- Arbejdsmiljørigtig ledelse
- Koordinator II
- Strategisk ledelse for arbejdsmiljøansvarlige
- Toolbox
- Styr bedre gennem forandringer
- Kan vi ændre kulturen?
- Persontypers kommunikation
- Risikovurdering af psykisk arbejdsmiljø
- Trivsel og nærvær
- Stresshåndtering
- Mere energi – mindre stress
- Biologisk stress
- Mere sundhed og mindre sygefravær i praksis
- Energi i hverdagen
- Medarbejderrobusthed i en forandringstid
- Indeklimaets ABC
- Kunsten at navigere i en omskiftelig tid: På vej mod fremtiden
- Kunsten at navigere i en omskiftelig tid: Hvilken betydning har vilkårene for vores arbejde?
- Konflikthåndtering
- Vold og trusler
- Høje følelsesmæssige krav i arbejdet
- Social kapital i praksis
- AV(!) mit arbejde
- Aktivitetsbaserede arbejdspladser
- Skimmelsvamp – undersøgelse og renovering
- Fra APV til handling
- AMO – dilemmaer, der kan opstå i din rolle
- Få arbejdsmiljøet med i den daglige ledelse
- Den årlige arbejdsmiljødrøftelse
- Ulykkesforebyggelse
- Sikkerhed – holdning, adfærd, kultur
- Kerneopgaven i praksis

arbejdsmiljøcentret
Autoriseret arbejdsmiljørådgiver
Søborg · Randers · Kolding · Aalborg